

נוסח לא מתוקן

הכנסת הארבע עשרה
מושב רביעי

פרוטוקול מס' 387
מישיבת ועדת הכלכלה

שהתקיימה ביום ג', כ"ד בטבת התשנ"ט, 12.1.1999, בשעה 14:30

נכחו:

חברי הוועדה: היו"ר אמנון רובינשטיין
נעמי חזן

מוזמנים:

יעקב מורשת, סמנכ"ל כלכלה ותכנון, משרד התחבורה
עו"ד מירי חושן, ס. היועץ המשפטי, משרד התיירות
חיה זינגר, ממונה על רשוי סוכני נסיעות, משרד התיירות
עו"ד דב קולני, הלשכה המשפטית, משרד התיירות
עו"ד אלן זיסבלט, משרד המשפטים
ניר רז, אגף התקציבים, משרד האוצר
איילת אביבי, עוזרת סמנכ"ל משרד התחבורה
עו"ד אלי אביר, הלשכה המשפטית, משרד התחבורה
רינה הרמן, מפקחת בכירה טיסות שכר, משרד התחבורה
אבי ירושלמי, מנהל אגף כלכלה ותכנון, משרד התחבורה
עמי אתגר, לשכת מארגני תיירות
יוסף פטאל, מנכ"ל התאחדות סוכני הנסיעות
עו"ד צבי גלמן, התאחדות סוכני הנסיעות
עו"ד דוד ליבאי, יועץ משפטי, התאחדות סוכני הנסיעות
עו"ד איתן מעוז, התאחדות סוכני הנסיעות
עו"ד רון בלקין, יועץ משפטי, "ארקיע"
עו"ד דני יערי, מזכיר החברה ויועץ משפטי, "ארקיע"
ישראל הראל, מנכ"ל חברת "ישראייר"
עו"ד עוזי זיו, יועץ משפטי, חברת "ישראייר"
אמיר הלה, מנהל שיווק, חברת "ישראייר"
אבי פישר, מבעלי חברת "ישראייר"
אורי דנור, ראש אגף תכנון ופיתוח ובקרה שיווקית, "אל
על"
עו"ד עובדיה רזיאל, פנל חברות התעופה הזרות
עו"ד יעל אונגר, המועצה לצרכנות
אורנה ביבר, דוברת המועצה לצרכנות
מיכל כהן, המועצה לצרכנות
עו"ד בתיה מילר, הרשות להגנת הצרכן
אריאלה רבדל-נדקוב, מנכ"ל המועצה לצרכנות
עו"ד טומי מנור, R.C.I.

יועצת משפטית: אתי בנדלר

מנהלת הוועדה: לאה ורון

נרשם על-ידי: חבר המתרגמים בע"מ

ס ד ר ה י ם

הצעת חוק שירותי תיירות (גילוי נאות בשיווק חבילות תיירות בחו"ל)

התשנ"ח-1997

הצעתם של קבוצת חברי כנסת

4403

הצעת חוק שירותי תיירות (גילוי נאות בשיווק חבילות תיירות בחו"ל)
החשן"ח-1997
הצעתם של קבוצת חברי כנסת

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני מתכבד לפתוח את ישיבת ועדת הכלכלה. אני מאוד רוצה לסיים את הדיון הזה היום ולכן אני מבקש השגות והסתייגויות לנוסחים, אך ורק אם באמת אם זה דבר לא של ניסוח אלא דבר מהותי. בעניינים של ניסוח, תסמכו על גברת אתי בנדלר, על היועצים המשפטיים שלנו, והם יוכלו לפתור את הבעיה.

אנחנו עוסקים בהצעת חוק שירותי תיירות (גילוי נאות בשיווק חבילות תיירות בחו"ל) שיזמו קבוצת חברי כנסת בראשותה של חברת הכנסת נעמי חזן בנושא מאוד מאוד חשוב.

לאה ורון: בדיון הקודם אישרנו את סעיף 4, אבל נשאר הערות לסעיפים. סעיף 5 אושר.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אנחנו עוסקים כעת בנושא של הסדר חבילת תיור. כבר דנו בסעיף 6 בפרק ג' וביקשנו שהגורמים יציעו נוסח ביחד עם חברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן: אדוני היושב-ראש, קודם כל תודה רבה על הדיון הזה שאני חושבת שיאפשר לנו לסיים את ההכנה לקריאה ראשונה. לפני שבוע התכנסו בלשכתי כמעט כל הגורמים - נציגים של המועצה הישראלית לצרכנות, שהם יזמו את החקיקה ואני חושבת שמגיעה להם תודה על היוזמה, נציגי התאחדות סוכני הנסיעות בישראל, כולל היועצים המשפטיים שלהם, בראשותו של שר המשפטים לשעבר פרופסור דוד ליבאי, נציגי משרד התיירות, עורכת-הדין מירי חושן, נציג משרד המשפטים, עורך-דין אלן זיסבלט - ועסקנו בשני הנושאים המרכזיים השנויים במחלוקת.

הנושא הראשון זה הנושא של הערבויות והנושא השני זה הנושא של ההגדרות. אני מציעה שנעסוק קודם כל בערבויות ואחר-כך אני אסביר את הדברים.

היו"ר אמנון רובינשטיין: תסבירי לצופים בבית במה מדובר משום שהדיון משודר בטלוויזיה.

נעמי חזן: החוק בכללותו עוסק בהסדרת שירותי התיירות, חבילות תיירות או חבילות נופש, והוא עוסק למעשה בשני נושאים מרכזיים: ראשית, החובה של גילוי נאות, ושנית, באפשרויות של פיצוי במידה ואין ערבות לביצוע של חבילת התיור כפי שהבטיח מארגן החבילה ללקוח.

המטרה של החוק, אם מותר לי לומר במלים מאוד ספורות, היא להסדיר את הזכויות של הצרכנים, במקרה הזה רוכשי חבילות תיור, במיוחד בעידן של מגמת הפרטה של כל הפיקוח על שירותי התיירות במדינת ישראל.

לגבי המגמה באופן כללי יש הסכמה בין כל הגורמים. היו חילוקי דעות בנושאים ספציפיים.

היו"ר אמנון רובינשטיין: יש לנו כאן בעיה מיוחדת שהיא שונה מאדם שקונה איזה מוצר. אדם נוסע בסיוור מאורגן לחו"ל, הוא קונה הבטחה והיא יכולה להיות חתול בשק. הבטיחו לו מלון של חמישה כוכבים והוא מקבל איזו חורבה, הבטיחו לו סיוור ואומרים לו ללכת ברגל, ואז, כשהוא נמצא בחו"ל אין לו תרופה. לכן אנחנו רוצים להקדים תרופה למכה וביחד עם תעשיית התיירות לנסח משהו שהוא מקובל גם במדינות המערב, גם לגבי גילוי נאות שהצרכן ידע מה הוא קונה, וגם אולי לגבי תרופות במקרים מסויימים.

נעמי חזן: היו חילוקי דעות בנושא הערבויות ובעקבות דיון מאוד מאוד ממושך הגענו להסכמה ועורך-דין דוד ליבאי אמר להביא בפנינו את הניסוח המוצע לגבי העקרונות המוסכמים.

היו"ר אמנון רובינשטיין: לגבי סעיף 6?

נעמי חזן: כן, לגבי סעיף 6.

היו"ר אמנון רובינשטיין: דוד ליבאי, קודם כל ברוך בואך כאן כאורח. אני לא רגיל לראות אותך כאורח בכנסת אלא כחלק בלתי נפרד ממנה.

נעמי חזן: גם לי היה קשה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אם יש לך איזשהו נוסח, אני מבקש שתקרא אותו.

דוד ליבאי: כמה מלים קצרות כדברי הקדמה והסבר לפני שאני אציע נוסח מסויים. ירשה לי חברי הנכבד לומר שזה גם כן נוסח לשעה, כי נאמר לי רוצים לקדם את הצעת החוק לפחות לקריאה ראשונה. כפי שאני אסביר הבעיה היא מאוד מסובכת ומורכבת ולא נראה לי שמעכשיו לעתה ניתן להגיע להסדר דבור על אופניו.

מכל מקום, חברי היושב-ראש, חברי הכנסת, בדגם האירופאי שהוצג בפני, ראיתי שאכן מי שמארגן חבילות תיור נדרש שיהיו לגביו ביטחונות שאם סוכנות הנסיעות תפשוט רגל, תהיה חדלת פרעון, שיהיה ממי לקבוע וממי לקבל את הכספים כהחזר על כך שסוכנות הנסיעות מכרה איזו חבילה ובסופו של דבר לא מילאה אחר מה שהבטיחה.

לא מצאתי גם בהסדר האירופאי הזה, שהוא ודאי הוכן לאחר שיקול דעת רב, הפקדת ערובות כלשהן. אני גם לא מכיר מהנסיון שלנו במדינה שבעלי מקצוע או נותני שירותים - אולי עם יוצא מהכלל אחד - מתבקשים להפקיד ערובות מסויימות שמא הלקוחות שלהם או מקבלי השירותים ייפגעו. אני רק אתן דוגמה קרובה למקצוע שלנו, למקצוע עריכת-הדין. לעתים עורכי-הדין מקבלים פקדונות בסכום עצום, בין אם זה פיצויים שמגיע ללקוח, בין אם זה הפקדת כסף לצרכי רכישת דירה, עסק, עסקאות וכיוצא בזה, ולא מצאתי שהכנסת חשבה שצריך שכל עורך-דין שעוסק במקצועו או כל רואה חשבון שעוסק במקצועו או כל מישהו אחר שנותן שירות, יפקיד ערבויות באיזשהו מקום. לכן אין לנו גם הסדר בנמצא.

היו"ר אמנון רובינשטיין: לא העלינו בדעתנו שעורך-דין יכול למעול בשליחותו.

דוד ליבאי: נכון, לא העלינו, אבל זה קורה. בכל-זאת זה לא הפתרון שהומצא. הפתרון המקובל יותר הוא עריכת ביטוח. אם נותן השירות מבוטח והביטוח הוא סביר ועומד בקריטריונים שהכנסת תדרוש, אז אפשר לומר על הלקוח שהוא מבוטח, כמו שאדם מבוטח בחברות ביטוח מפני סכנות של אובדן הרכב, גניבה, נזק אחר וכיוצא באלה.

לכן המסלול בהתייעצות המוקדמת שנערכה עבר מהשיטה של הפקדת ערובה יותר למסלול הביטוח, מה גם ששמענו את נציגת משרד התיירות, היועצת המשפטית של משרד התיירות שאמרה שמשרד התיירות לא ערוך ולא מוכן, אם הבינותי נכון, לטפל בנושא ערבויות. אם משרד התיירות לא מוכן, אז מי יעסוק בזה? לכן אנחנו באנו כאותה התייעצות קודמת - ואני לא יודע אם אני מדבר בשם כולם, אבל חלק מהחברים באו - למסקנה שמן הראוי לעבור למסלול הביטוח. לכן לא ללכת במסלול שהוצע בהצעת החוק בסעיף 6. יחד עם זה כן לכבד את הכוונה שהלקוח יהיה מוגן במקרים כאלה, כן לכבד את הכוונה המקורית של הצעת החוק, אבל בדרך אחרת.

אני רוצה לומר עוד דבר מה אחד. עיקר הדאגה שאני שמעתי מפי מציעי החוק, נציגי מועצת הצרכנות, היא מ"חאפרים", כי סוכנות נסיעה מכובדת בדרך כלל היא מכבדת את התחייבויותיה וניתן לסמוך עליה. העניין הוא שבענף הזה כנראה יש כל מיני סוכנויות שצעות ובעיקר מה שקרוי "חאפרים". אני רוצה להדגיש שהקושי עם ה"חאפרים" לא ייפתר גם אם נדרוש ערובה כי חזקה על "חאפר" כזה שהוא גם לא יפקיד שום ערובה ולכן זה לא יפתור את הבעיה כשלעצמה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אתה אומר שהוא מחוץ לרישוי.

דוד ליבאי: כן. הוא מחוץ לרישוי. מכל מקום, אני לא שמעתי שיש כאן נטיה לחייב רישוי של כל סוכנויות הנסיעות ואני לא בא להציע כאן דברים שאני מבין שלא היו בכוונת המחוקק מלכתחילה, ולכן ניסחנו טיוטה מסויימת.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אבל היום יש רישוי. היתה כוונה של משרד התחבורה לבטל אותו.

נעמי חזן: ועדיין הכוונה קיימת.

דוד ליבאי: נכבדי היושב-ראש, אני אמרתי אני מתעלם מכוונות חקיקה. אינני יודע אם הצעות חקיקה יעברו או לא יעברו. הכנסת צריכה לדון במצב על-פי המצב החוקי הקיים ולא להניח שמא החוק יתוקן ולתקן על-סמך הנחות של חקיקה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: מקובל.

דוד ליבאי: מה שאנחנו מציעים, ואני מדבר כאן בשם התאחדות סוכני נסיעות ותיירות בישראל שמעוניינת בחקיקת החוק, זו נוסחה מעין זו: "סוכנות נסיעות החברה

בהתאחדות תהיה מבוטחת בקרן להגנת כספי לקוחות שתוקם על-ידי התאחדות סוכני נסיעות ותיירות. תפקיד הקרן להבטיח החזרת כספים ששולמו על-ידי לקוח בשל הפרת הסכם על-ידי סוכנות נסיעות במקרה שסוכנות הנסיעות תהיה חדלת פרעון".

עד כאן סוכנות נסיעות, ואני ממשיך: "מי שאינו חבר בהתאחדות, הוא מוכר או משווק חבילת תיור, חייב לבטח את לקוחותיו בביטוח חליפי בפוליסה שתאושר על-ידי ועדת הכלכלה".

אני חושב שנוסח זה לכאורה יאפשר לוועדה הזאת להתקדם. אני רוצה לומר שכאשר הקדשנו מחשבה לזה עם התאחדות סוכני נסיעות ותיירות, ראינו שאנחנו צריכים לצאת ולחשוב עכשיו מה יהיה התקנון, באיזו מסגרת תוקם הקרן הזאת שהיא בעצם במידה מסויימת וולנטרית, מי ינהל אותה, איך ינהל אותה, מה הם כספיה, מה ייעשה בכספים שאין בהם שימוש, לאיזה מטרת הם יוצאו וכולי. לכן אלה בעיות עוד לא נתנו את הדעת עליהן. ההתאחדות מתכנסת רק בעוד כעשרה ימים ויכולתי לבוא ולבקש עוד ארכה כדי שנדון בזה, אבל חברת הכנסת חזן ביקשה שנמציא נוסחת ביניים, מה שיתן לנו כיוון ונוכל לאחר קריאה ראשונה להמשיך את הדיון יותר לעומק.

היו"ר אמנון רובינשטיין: יש לנו עוד קריאה שנייה ושלישית כדיון מפורט.

נעמי חזן: הערה בסוגריים, משום שתהליך החקיקה של החוק הזה מתמשך כבר תקופה ארוכה והוקדשו לכך באמת המון שעות, גם בוועדה וגם מחוץ לוועדה בהתייעצויות עם כל הגורמים, הבקשה שלי לא היתה בקשה מוגזמת להגיע לשלבים שאנחנו נוכל להעביר את זה בקריאה ראשונה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אנחנו לא דנים כעת על ניסוח. ישנה הצעה משותפת למגישת הצעת החוק ולעורך-דין דוד ליבאי להמיר את ההצעה בטיוטא של ערובה בהצעה כפולה. לחברי התאחדות סוכני הנסיעות תהיה קרן, ולגבי סוכן שאינו חבר בהתאחדות, ביטוח על-פי כללים שיקבע ודאי שר התיירות באישור ועדת הכלכלה.

אני לא מבקש ניסוח, אנחנו ננסח את זה. יש הערות לגבי העניין הזה כפי שהוצג על-ידי פרופסור ליבאי? אין הערות.

נעמי חזן: זה הסיכום הכללי. שנבטח בכל צורה שהיא את הצרכן.

אתי בנדלר: אנחנו נקבל את הנוסח המוצע כדי לעבד אותו?

היו"ר אמנון רובינשטיין: ודאי.

דוד ליבאי: אני אגיש לך את זה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני מבקש שעד יום שני הבא תהיה לנו טיוטא כדי שהיועצת המשפטית שלנו תוכל לעבור ולהכין

אותה לקריאה ראשונה.

יעקב מורשת: אולי צריך להציע לסוכנים, למי שלא חבר באיגוד, איזושהי הצעה חלופית שדומה לביטוח, נותנת את אותו אפקט ביטחון ללקוח שקונה שירותים, אבל היא זולה מבחינת הסוכן כמו הון עצמי שהוא מעמיד בצד לצורך העניין, כחלופה לביטוח. זאת אומרת, הוא יכול לעשות פוליסת ביטוח שהוא צריך לשלם עליה כסף, או איזשהו משהו אחר.

היו"ר אמנון רובינשטיין: התאחדות הסוכנים תאמר ובצדק - יש לו חופש התאגדות - שהיא לא רוצה חבר כזה. הוא "חאפר" והיא לא רוצה אלא היא רוצה רק אנשים מסודרים. אגב, אני אגיד לך מה היא רוצה גם, היא תרצה לפרסם ברכים שמי שעושה סיור מאורגן דרכה, יש לו קרן שעומדת מאחורי הדבר הזה. אז הסוכנים אינם יכולים להגיד שיש להם ביטוח. אני לא חושב שאני יכול לכפות על אירגון וולנטרי לקבל חברים שהם לא באירגונו או שיוכלו להשתמש בשירותים שלו. אם זה על-בסיס וולנטרי, בבקשה, אבל לא לכפות בחוק.

אנחנו מאשרים את הדבר הזה ועד יום שני נקבל את הצעת החוק.

אנחנו עוברים לפרק ד', עונשין ותרופות, סעיף 7. בישיבה הקודמת ביקשנו ממשרד המשפטים להכין נוסח, כך שנוסחי העונשין יהיו תואמים את המקובל בענישה הישראלית. ביקשנו להכין נוסח שתואם את דיני העונשין הכלליים בדיני הפיקוח מהסוג הזה.

אלן זיסבלט: אנחנו דנו בכל הסוגיות בישיבה האחרונה והאמת היא שאין לי עדיין הצעה מוכנה. אנחנו צריכים גם לעשות השוואה לחוק הגנת הצרכן. למען האמת, זה לא מוכן. אני מוכן להעביר לכם את זה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: בסדר. ביום שני. נצטרך לקיים ישיבה נוספת. אנחנו מבקשים שהדגש יהיה על הרתעה כלכלית. לא כל דבר מוכרח להיות עונש מאסר שבלאו הכי הוא לא מבוצע. צריך ענישה כלכלית מרתיעה ולא עוד פעם מאסרים שלא מבוצעים ולדעתי גם לא צריכים להיות מבוצעים.

מירי חושן: השאלה שהעליתי כבר בישיבה הקודמת בנושא של הפיקוח והאכיפה על-ידי משרד התיירות. בהצעה כפי שמוצעת על-ידי התאחדות סוכני הנסיעות המצב קצת יותר טוב מאשר היה בהצעה המקורית, אבל עדיין כל "חאפר", ממוצע דמיוני של כל אזרחי המדינה שרוצים לארגן לחברים סיורים מאורגנים בחו"ל, משרד התיירות יהיה ממונה על אכיפת החוק.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אנחנו לא סיימנו את סעיף ההגדרות. אמרנו שהחובות האלה, אנחנו רוצים להגדיר אותן במפורש. אם אני מארגן לשלושה-ארבעה חברים שלי סיור בהימלאיה, אז אני לא סוכן נסיעות לצורך זה.

מירי חושן: אבל אם אתה מארגן בצורה קבועה ועל דרך של פרנסה?

היו"ר אמנון רובינשטיין: הדגש הוא תמיד על תמורה. אנחנו מפקחים על עסקים מסחריים ולא על חברים שמארגנים סיורים לחברים שלהם.

מירי חושן: כרגע המצב הוא שכנגד קבלת רשיון ממשרד התיירות המשרד דורש בין השאר הפקדת ערכות בנקאית במשרד. לכשישתנה החוק אם ישתנה החוק, והכיוון הוא לכיוון הפרטה, ביטול הרישוי, מה שדורשת הצעת החוק הזאת הוא שכל אדם שמארגן - ושוב אני אומרת, זה יכול להיות מאות אלפים אנשים שמארגנים, יהיה הרבה מאוד אנשים שיעסקו בזה - מה שמוטל עליהם כרגע, אנשים שלא עוסקים בזה, אלה הם אנשים שהם יודעים שהם עוברים על החוק כי הם עובדים ללא רישוי. ברגע שלא יהיה רישוי, יהיה מותר לכל אחד, גם לך ולי, לארגן סיורים ולהרוויח מזה. משרד התיירות יצטרך לדאוג שאותם אנשים שהם בעצם לא מוכרים לנו, הם לא רשומים, הם לא נמצאים בשום פנקס, הם אנונימיים, המשרד יצטרך לפקח על זה שהם מבוטחים.

היו"ר אמנון רובינשטיין: הבנתי את כוונתך. אנחנו מודעים לקשיים של אכיפת החוקים. אני גם לא רוצה לתת למשרד התיירות תפקיד שהוא לא יכול למלא. אדם שנגדיר אותו, ושיארגן סיור כזה - לא חבר מארגן לחברים - ולא יבטח את עצמו, סיור פתוח לכל כשהוא מקבל תמורה, זאת תהיה עבירה פלילית. אז, כשתקבל תלונה, תפקידכם יהיה באמת להעביר אותה למשטרה כדי שתיפתח חקירה והוא יענש במלוא חומרת הדין, אפשר להוסיף אפילו, אם רוצים, ואני מציע למשרד לשקול את זה, שיהיה איזשהו קנס שישתלם למי שהשתתף בסיור הזה. כלומר, אנחנו לא מבקשים מכם היום לחפש את כל מארגני הסיורים במדינה, זה בלתי אפשרי, אבל אנחנו נגדיר, נחזור לסעיף ההגדרות, נעשה הכחנה בין מי שמארגן סיור לחברים שלו וזה לא עסק שלו בכלל, לבין בעל עסק. מי שזה עסקו, עוסק בזה, מקבל תמורה, יהיה צריך לבטח את עצמו, ואם הוא לא יבטח את עצמו, אנחנו נעמיד אותו לדין.

מירי חושן: עבירות מינהליות, זה שייך למשרד התיירות.

היו"ר אמנון רובינשטיין: זה משרד המשפטים. דיברנו על כל הדברים האלה ואני לא רוצה לחזור עליהם. משרד המשפטים ומשרד התיירות, תישארו כאן אחרי הישיבה ותגמרו את זה ביניכם. זה לא צריך לחכות עד יום שני.

אנחנו שמים את הדגש על ההרתעה הכלכלית מכיוון שהמוטיבציה כאן היא להרוויח כסף וכנגד זה צריך להטיל עונש על מי שאשם בהונאת הלקוחות שלו. זה לא חל על החברים שנוסעים ביחד לתורכיה.

דני יערי: אני רוצה לבאר את הפרקטיקה הנוהגת היום. היום מארגן הוא גם יכול להיות מארגן טיסות שכר למשל. אותו מארגן טיסות שכר שם ערובה גבוהה מאוד אצל משרד התחבורה במינהל התעופה האזרחית.

היו"ר אמנון רובינשטיין: משרד התיירות רוצה לבטל את כל הדבר הזה.

דני יערי: לא שמענו. אדוני עומד להעניש שלוש פעמים את אותו מארגן. פעם אחת הוא צריך לשים ערובה שעולה לו הרבה מאוד כסף אצל מינהל התעופה האזרחי עבור האירגון.

נעמי חזן: עבור הטיסה.

דני יערי: עבור האירגון. המארגן על-פי תקנות מינהל האזרחי זה אדם שיש לו הגדרה מסויימת בחוק בתקנות טיסות השכר, הוא מארגן גם חבילת נופש, הוא חייב לארגן סידורי קרקע. כך זה כתוב בחוק. סידורי קרקע זה בדיוק מה שכתוב פה. זה גם מלון, זה גם תיור בחו"ל.

היו"ר אמנון רובינשטיין: הערובה לא מכסה את המלון. כש"ארקיע" נותנת ערובה למשרד התחבורה, זה מכסה את שירותי המלון?

דני יערי: זה מכסה את החלק הארי של חבילת הנופש ועל זה אתם גם רוצים לערער.

היו"ר אמנון רובינשטיין: לא. מר יערי, אני חושב שלא הבנת.

נעמי חזן: ברגע ש"ארקיע" פועל כסוכן שמארגן חבילת תיור, כל חובות החוק הזה חלות גם עליו.

דני יערי: עכשיו הוא נתן ערובה למינהל התעופה. עכשיו הוא גם סוכן נסיעות והוא גם סיטונאי של תיירות והוא חבר בהתאחדות סוכני הנסיעות, והוא נתן ערובה לקרן, הוא נתן את ההשתתפות שלו בקרן. מאחר שהוא גם חברת תעופה - ותיכף נדון אם זה חל על חברת התעופה - וחברת התעופה הזאת היא ביצעה לעצמה רשיון של סוכנות נסיעות, היא נתנה גם ערובה למשרד התיירות. שלוש פעמים.

קריאה: החוא הזה הוא במפורש במקום משרד התיירות.

דני יערי: זה לא במקום. לא שמענו את ה"במקום".

נעמי חזן: במקום. ודאי.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני רוצה שתבין מה ההסדר המוצע. אותה ערובה שאתם נותנים כמפעילי טיסות שכר נשאר משום שהיא חלה לגבי הטיסה.

דני יערי: גם זה חל לגבי הטיסה, כי הטיסה על-פי ההגדרה היא חלק מחבילת הנופש.

מירי חושן: נכון, אבל זה רק אחד מהמרכיבים.

דני יערי: בהצעת החוק כתבתם במפורש להחזיר את הנוסע מחו"ל לארץ. להמציא ערובה למילוי התחייבותיו כלפי הנוסע לרבות החזרתו מחו"ל לישראל. אני קורא את סעיף 6(א).

- היו"ר אמנון רובינשטיין: אבל אנחנו מבטלים את סעיף 6(א).
- נעמי חזן: ביטלנו את כל סעיף 6.
- היו"ר אמנון רובינשטיין: במקום סעיף 6 אנחנו מכניסים את סעיף הקרן והביטוח.
- דני יערי: מה תעשה הקרן? היא תחזיר את הנוסע מחו"ל לארץ? מה יעשה אז מינהל התעופה האזרחי? אותו הדבר גם הם יעשו.
- היו"ר אמנון רובינשטיין: אם הנוסע תקוע בחו"ל, חברת התעופה או המארגן פושט רגל, הקרן תחזיר את הנוסע ארצה.
- דני יערי: זה עושים כספי הערובה אצלם.
- נעמי חזן: לא לגבי חבילת תיור.
- דני יערי: חבילת הנופש שאנחנו מוכרים תהיה כל כך זולה כדי שבחבילה הזו נתנו ערובה להם, נתנו ערובה להתאחדות סוכני הנסיעות.
- היו"ר אמנון רובינשטיין: לא ערובה.
- דני יערי: קרן. קרן עולה כסף. חבילת הנופש של התייר הישראלי תתייקר בהרבה מאוד כסף. השוק הפתוח הזה יעשה את חבילת הנופש לכזאת שאני ארצה לחסוך כסף, ואז אני אתן שירותים לא טובים וכולי.
- היו"ר אמנון רובינשטיין: כל חוקי הגנת הצרכן הם כאלה. כל חוקי הגנת הצרכן מייקרים וקובעים מינימום ומעל למינימום הזה מתחרים.
- אני רוצה לומר לך שבהחלט הכוונה כאן היא שכל ציבור הצרכנים ישא בביטוח, תקרא לזה כך, של אותו צרכן שנתקע בלי מלון באנטרטיקה וצריך להחזיר אותו ארצה.
- אתה אומר דבר אחר, אתה אומר שיש כאן כפל ערכות ואני אומר לא. קודם כל, משרד התיירות הרי הוא שיסדיר את העניין של הקרן והוא יכול לקבוע בתקנות שלו שיאשרו על-ידי ועדת הכלכלה, או שהוא יכול לומר שאותו חלק שכבר מכוסה בערכות של חברת השכר או חברת התעופה למשרד, הוא יצטרך לשלם ביטוח יותר נמוך. גם זה יכול להיות. העקרון שלנו הוא זה שמגינים על הצרכן שהוא צרכן חסר ישע, הוא לא נמצא בארץ, הוא תקוע באיזשהו מקום בחו"ל ואין לו למי לפנות, והיו מקרים, והיו מקרים גם במדינות אחרות יותר גדולות מאיתנו. זאת כוונת החוק ובמסגרת זאת אנחנו רוצים לבטל את הערובה של סעיף 6 ולקבל את ההסדר שמציע עורך-דין ליבאי. אני אומר שבהחלט יתכן שיש בעיה של כפילות לגבי חברות שגם נותנות ערובה לתקינות הטיסות וגם מארגנות את חבילת התיור. אנחנו מצפים ששר התיירות, כשהוא יגיש לנו את התקנות, הוא יביא בחשבון את העניין הזה.

לגבי סעיף 7. אמרנו שנקבל ממשרד המשפטים עד יום שני.

סעיף 8 - אושר.

סעיף 9, קבענו שניתן כאן זכות תביעה לכל מי שישתתף. תובענה ייצוגית.

אתי בנדלר: לדעתי לא דיברנו על הסעיף הזה.

נעמי חזן: בישיבה הקודמת אישרנו את הסעיף הזה. סעיף 9 כבר אושר.

היו"ר אמנון רובינשטיין: סעיף 9 אושר, אבל אין לי ניסוח שלו.

אריאלה רבדל: הוא אושר ומשרד המשפטים היה צריך להביא ניסוח מחאים בהתאם לנוסח שנמצא בחוק הגנת הצרכן. זו היתה ההחלטה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: למה צריך תביעה ייצוגית כשכל אחד ואחד יכול לתבוע?

אריאלה רבדל: עד שהכנסת הזאת עברה את אישור התובענה הייצוגית, היא סוף סוף גם החילה אותו על מוצרים שבעבר לא היו מקובלים לחלוטין. ברגע שנפרץ פרץ אחד, יימצאו עשרות מוצרים אחרים שישאלו בעצם למה יש הרבה מאוד מוצרים שעשרים איש נפגעו מהם ומגישים תובענה ייצוגית. דרך אגב, אנחנו עשינו דבר כזה וזכינו.

אלן זיסבלט: האמת היא שאנחנו מנסים בכל-זאת להגביל את התובענה הייצוגית לתחומים הרלוונטיים, כשמדובר לפעמים באלפי ועשרות אלפי לקוחות של צרכנים. במצב שאנחנו באמת מנסים להגביל את התובענה הייצוגית בתחומים שבאמת יש להם צורך מיוחד, אני גם לא בטוח שזה כל כך נחוץ כאן.

נעמי חזן: בקדנציה הקודמת הייתי מעורבת בחקיקה של התובענה הייצוגית שחלה במסגרת חוק הגנת הצרכן. הוועדה הנכבדה הזאת דנה בשתי הצעות חוק שלי שעברו - החלת התובענות הייצוגיות על תחום הכנקים, ובקדנציה הנוכחית החלת תחום הביטוח.

אני יכולה לומר כפה מלא שאני מובילה את העניין של התובענות הייצוגיות בשיתוף פעולה עם משרד המשפטים. לכן יש לי אהבה מיוחדת לתובענות ייצוגיות כי זאת עוד דרך להגן על הצרכן. זו בהחלט לא דרך בלעדית, אבל זאת תוספת.

במקרה הספציפי הזה יצאו חמישים איש ואם אדם אחד בשם אותו קבוצה ספציפית יגיש תובענה ייצוגית, זה חוסך חמישים תביעות על אותו הדבר. אני חושבת שזה נכון במקרה הזה להחיל את התובענה הייצוגית.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני תומך בגישה של חברת הכנסת חזן.

יוסף פטאל: חמישים איש יוצאים לטיול, כל החמישים מגישים תביעה אחת? זה נסיון החיים.

היו"ר אמנון רובינשטיין: תביעות ייצוגיות זה לא דבר פשוט. הנסיון של ארצות-הברית גם כן מעורב. כאן לדעתי היתה לנו החלטה.

נעמי חזן: כן.

אתי בנדלר: אני תמהה בכל-זאת וחברת הכנסת חזן יודעת מנסיון העבודה הקודם שבדרך כלל אני חסידה מושבעת של התובענות הייצוגיות. עדיין, אם אכן ההחלטה היא לכיוון שלא תהיה כאן תובענה ייצוגית על עניין כללי אלא רק לגבי קבוצה שהתארגנה לטיול מסויים, אני תמהה האמנם זה מתאים למטריה שלנו.

אחד הרעיונות שבסיסה של תובענה ייצוגית הוא שבעצם קשה מאוד לאתר את כל חברי הקבוצה ולכן מאפשרים תובענה ייצוגית. זה אחד הדברים שעומדים בבסיס הרעיון.

נעמי חזן: לא, סליחה, זו היתה הכעיה עם הבנקים.

יוסף פטאל: כל אחד ואחד הוא קטן מדי כדי להצליח.

אתי בנדלר: נכון. אני מיד אשלים את זה. זה שני נימוקים. זה נושא אחד.

דבר שני הוא שבעצם הפגיעה של כל פרט שמרכיב את הקבוצה הזו, הפגיעה היא קטנה מדי כדי להגיש באופן אישי תביעה ולכן מישהו לוקח על עצמו ואומר שאמנם הפגיעה של כל אחד היא קטנה וקשה לאתר את הקבוצה, אבל כשאנחנו מדברים על תובענה ייצוגית בהקשר הזה, זה נכון וזה מוצדק. כמה אנשים מקסימום יכולים להימנות על חברי קבוצה אחת שהתארגנה לטיול בחו"ל? מאתיים אנשים? אינני יודעת ואני מנסה להפריז.

נעמי חזן: אני רוצה להשיב בשתי רמות ולא ברמה הפרוצדורלית.

אתי בנדלר: אני מבקשת להשלים את הנימוק שלי.

יתרה מזאת, במקרה הזה אם אני נפגעת כתוצאה מטיול לחו"ל, מאוד הייתי רוצה להוכיח באופן אישי את הנזק שנגרם לי ולא שמאן שהוא ייצג אותי בעניין הזה. הפגיעה היא לעתים הרבה יותר קונקרטית.

לכן הייתי מציעה לוועדה בכל-זאת לשקול אם במטריה הזאת, למרות אהדתי הגדולה לתובענות ייצוגיות, האם זה מתאים לכאן.

נעמי חזן: שתי תגובות בשתי רמות. ראשית, הרמה

הפרוצדורלית. אנחנו דנו באריכות בסעיף הזה בעבר, הצבענו עליו והסכמנו לצמצם ולהחיל.

לגופו של עניין. העילה לתובענה ייצוגית לא חייבת להיות גוף בלתי מוגדר של צרכנים אלא זה יכול להיות גוף מוגדר ואדם אחד תובע בשם כל הקבוצה.

שנית, באותו הקשר, לפעמים התביעה כאן היא תביעה זהירה שאדם כשלעצמו לא עשה, אבל אם הקבוצה כקבוצה עושה, היא בהחלט יכולה לקבל סעד.

דוד ליבאי: עניין התביעות הייצוגיות הוא יחסית, כפי אמרה חברת הכנסת חזן, די חדש. צעדנו צעד אחד להרשות תביעות ייצוגיות נגד בנקים, צעד שני נגד חברות ביטוח. לא פרצנו פרץ רחב ופירצה רחבה מהשיקולים הענייניים. אנחנו יודעים מה זה שהאזרח עומד מול בנק או מול חברת ביטוח. כאן לראשונה מרשים תביעה ייצוגית נגד סוכן קטן, סוכן בינוני, למקרים שבחבילה השתתפו שלושה, עשרה, אפילו חמישים. יש לי רושם שירורים פה איזו פצצת אטום על מטרה די חלושה. אני חושב שהעניין מחייב שיקול דעת, משום שמחר יבקשו תביעה ייצוגית בכל דבר ועניין, ובתי-המשפט לא נוטים לכך. נכון שיש גם ביקורת של בתי-משפט, אבל גם לא צריך להציף את בתי-המשפט. אם יש חבורה והיא נפגעה, ודאי מישהו יגיש בשם החבורה הזאת שנפגעה באותו עניין ואותו עניין יתברר בבית-המשפט. מה זה עניין לתביעה ייצוגית? זה לא בנק ולא חברת ביטוח.

לכן אני מציע לוועדה להיזהר בעניין הזה ולא למהר להכניס תביעה ייצוגית לתביעות קטנות מעין אלו.

עובדיה רזיאל: תקופה ארוכה ייצגתי חברות תעופה וסוכני נסיעות, ונתקלתי בתחילת הדרך - כשייצגתי סוכני נסיעות או מארגני טיולים - בהרבה מקרים כאשר קבוצה יצאה לדרך, מחציתה התלהבה מהמדריך, והמחצית השנייה העלתה טענות נגדו. כך זה קורה בכל קבוצה שנוסעת יחד, בכל דבר שמאורגן. ברגע אתה פותח פתח בצורה כזו לתביעה ייצוגית, אתה מעוות את כל הכוונה, מפני שזה יהיה תמריץ למי שלא התכוון להגיש תביעה ולא היה שותף לטענות נגד המדריך ונגד המלון, והוא מצטרף כשמישהו אחר עושה את העבודה בשבילו.

היו"ר אמנון רובינשטיין: עורך-דין רזיאל ועורך-דין ליבאי, אני לא אומר שהדברים שלכם נטולי טעם, באמת זה מקרה גבולי, בהחלט. אנחנו עוסקים בקריאה ראשונה.

נעמי חזן: אני מסכימה שנדון בזה פעם נוספת אחרי הקריאה הראשונה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: יש לנו פרוצדורה שאפשר לומר שאם נעלה את זה, זה לא יהיה נושא חדש? אין לנו.

נעמי חזן: זה עדיף להכניס עכשיו.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אנחנו נכלול את הנושא הזה, רק מי שהוא חבר בקבוצה, במסגרת הקריאה הראשונה, ונרשום לעצמנו לפרוטוקול וגם לכשנחזור ונדון בכך בקריאה שנייה, ואני לא יודע מתי זה יהיה, שאת זה נוכל להשמיט. לעומת זאת, אם לא נכלול את זה בקריאה הראשונה, יטענו נושא חדש.

אריאלה רבדל: לחוק הגנת הצרכן הוא הראשון שהכיל בתוכו תובענות ייצוגיות לפני הביטוח ולפני הבנקים. כל כולו של חוק זה כשקוראים אותו הוא בדיוק הגנת הצרכן, הוא מידע ואחריות כלפי המידע שמסרת, שזה המהויות של חוק הגנת הצרכן. בכל העולם,

במקומות שבהם אימצו את זה, אימצו את הערבויות, אימצו אותו ואימצו אותו בדיוק לצורך הזה, להבטיח את חוקי הגנת הצרכן, לתת כלי נוסף להבטחת חוקי הצרכן. חוק שירותי תיירות הוא במהותו חוק צרכני משום שהוא כולו בא ואומר שני דברים: האחד, גילוי נאות, השני, לעמוד מאחורי ההתחייבויות שלך לצרכן. בדיוק כמו שחוק הגנת הצרכן קובע בדברים אחרים לחלוטין, רק שהוא מפריד כאן מוצר שאתה הגדרת אותו היטב, שהוא מוצר ייחודי.

היו"ר אמנון רובינשטיין: בסוף כולם צודקים. אם אני מעביר את זה בנוסח שקיבלנו בישיבה הקודמת, אפשר להוסיף לזה, אפשר לגרוע מזה, אפשר לדון בזה, אפשר לעשות משהו. אם אני לא מעביר את זה, אני לא יכול לעשות שום דבר כי יטענו נושא חדש. לכן אנחנו נקבל את זה בנוסח שקיבלנו את זה ולקראת הקריאה השנייה והשלישית נקבל אולי עמדה יותר מובהקת של משרד המשפטים ונחליט.

אתי בנדלר: אם כן, סעיף 9 יהיה עם אירגון צרכנים.

היו"ר אמנון רובינשטיין: בישיבה הקודמת קבענו שזה מי שהשתתף בחבילת התיור מתוך הנחה שזה לא אירגון צרכני. כאן העוול שנגרם, הוא נגרם לאדם אחד. אני לא צריך יותר מהאדם הזה. האדם הזה רשאי להגיש תביעה ייצוגית בשם ששים משתתפי הסיור.

אריאלה רבדל: אנחנו מגישים היום תובענות ייצוגיות על דברים שצרכן בודד נפגע בהם ולנו יש יסוד סביר להניח שיותר מצרכן בודד נפגע, והוא אינו מסוגל להגיש לא תובענה פרטית ולא תובענה ייצוגית. כשאנחנו רואים שיש כאן מקרה שמצדיק תובענה ייצוגית, אנחנו מגישים אותה בשם אותו צרכן או קבוצת הצרכנים.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני מסביר לך שאם נוסיף את זה לקראת הקריאה השנייה והשלישית, איש לא יטען שזה נושא חדש. נדון בזה אז.

אריאלה רבדל: אדוני היושב-ראש, אם הייתי בטוחה, יכולה להבטיח לעצמי שכבודו היה יושב-ראש וחברת הכנסת נעמי חזן תהיה יד ימינו, לא הייתי מתווכחת ולו גם בפסיק בעניין זה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: נשתדל להעביר את זה בכנסת הזאת.

אריאלה רבדל: שנייה ושלישית? בכנסת הזאת?

היו"ר אמנון רובינשטיין: כן. יהיו כינוסי פגרה. זה חוק חשוב לנו.

אתי בנדלר: אם כך, כל נוסע שנטל חלק בטיול מאורגן רשאי.

נעמי חזן: נכון. זה להגביל את הקבוצה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אלן, אנחנו פונים אליך בנוגע לסעיף 10.

אלן זיסבלט:
לגבי הנוסח הקיים, הוא באמת סביר והוא באמת מחייב צו של בית-המשפט לפני שהממונה יכול להיכנס, אבל אני הבנתי בשיחה שניהלנו אצל חברת הכנסת חזן שאנחנו לא רואים צורך, לפחות הקבוצה לא ראתה צורך בממונה מיוחד לחוק הזה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: מהי בעצם ההצעה שלכם?

אריאלה רבדל: לבטל את העניין של הממונה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: את כל הנושא.

קריאה: נכון.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני אשמח מאוד.

סעיף 10 - נמחק.

סעיף 11 (א) - אישרנו.

סעיף 12 - אישרנו.

דני יערי: היתה לנו הסתייגות לסעיף 11.

היו"ר אמנון רובינשטיין: נכון. בסעיף 11 (א) החלטנו לתקן כמו במסמך של

התאחדות סוכני הנסיעות. זאת אומרת שיש חלק

אובליגטורי וחלק לא אובליגטורי.

קריאה: יש לנו ניסוח.

היו"ר אמנון רובינשטיין: זה יהיה סעיף 11 (ב) כי את (ב) מחקנו.

קריאה: "נתבע מארגן את קמעונאי על-פי חוק זה, תהיה

לו הזכות לצרף נתבעים נוספים לצורך בירור

וחלוקת החבות בין כל אחד מהנתבעים".

נעמי חזן: יש תיקון קטן בנוסח. משום ששינינו את

ההגדרות ונשארנו רק עם מארגן, מוחקים

קמעונאי.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני שאלתי את משרד המשפטים האם יש צורך

בזה.

קריאה: בבית-משפט לתביעות קטנות, סוכן שהוא חברה

בע"מ מבקש לצרף, הוא לא יכול.

היו"ר אמנון רובינשטיין: נכון. אנחנו נאמץ את הנוסח שמופיע במכתב של

התאחדות סוכני הנסיעות ותיירות בישראל כסעיף

11 (ב).

יש הערות לסעיף 12?

דני יערי: כאן למעשה כתוב שאני כסוכן נסיעות או כמארגן

לא יכול לעשות איזשהו הסכם שאני רוצה עם

הנוסע. זאת אומרת, אם אני בא לנוסע למשל ואומר לו שיש את החוק הזה שמטיל עלי פחות או יותר מעין אחריות מוחלטת, אבל אני אוזיל לך את חבילת הנופש ואתה מסכים לזה, תשלם פחות, כאשר תדע לך שאם המלון לא יהיה טוב, הוא יעביר אותך למלון אחר פחות טוב, לא תבוא אלי בטענות. זה נוגד את חופש החוזים.

אריאלה רבדל: אני חושב שהוא לא הכין את הסעיף.

היו"ר אמנון רובינשטיין: באיחוד האירופי יש 'אופטינג אוט'?

דוד ליבאי: באיחוד האירופי אני לא ראיתי סעיף מקביל לכך.

אריאלה רבדל: אני לא זוכרת מקבילה של זה לאירופה.

אלן זיסבלט: אני לא מכיר.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אין כאן הוראות של האיחוד האירופי?

אריאלה רבדל: יש אצל אלן את ההוראות ואצל חברת הכנסת חזן.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני לא נוטה לקבל את ההצעה של "ארקיע" אלא אם כן תביאו לי עד יום שני הוכחה שבדירקטיבות של האיחוד האירופי יש 'אופטינג אוט'. אגב, הנימוק הזה של 'אופטינג אוט' אומר שאדם יכול לצאת מתוך מסגרת החוק, חל לגבי הרבה נושאים. אני אומר שאני לא רוצה ביטוח, אבל אומרים לי שיש סוגי ביטוחים שאני חייב לקבל וזה מייקר את השירות.

אני חושב שצריך להשאיר את זה אבל אני מוכן לקבל אינפורמציה נוגדת לגבי מדינות אירופה.

סעיף 12 - אושר. אני אישרתי את זה בכפוף לזה שאתם יכולים להמציא לי הוראות אחרות במדינות אירופה.

סעיף 13 - אושר.

סעיף 14 - אושר.

אנחנו חוזרים לסעיף ההגדרות שהוא קצת מורכב וקצת משתנה כעת.

דוד ליבאי: אני רוצה להבהיר לגבי סעיף 12. התקן האירופאי כולל סעיף דומה בכיוון הפוך.

דהיינו, סעיף 3 אומר: "מבלי לפגוע באמור בפסקה הרביעית של פסקה 2, לא יותרו סייגים באמצעות סעיף חוזי מהתנאים של פסקאות 1 ו-2". כלומר, לא מרשים סטייה מהחוק או מההסכם למעט בנושא אחד. זאת אומרת, בנושא אחד לא ירשו סטייה. מהו הנושא? "בהתייחס לנזק הנגרם לצרכן מאי-הביצוע וביצוע הבלתי הולם של החוזה, ינקטו המדינות החברות בצעדים הנחוצים על-מנת לוודא כי המארגן ו/או הקמעונאי יכוף וכולי אלא אי-ביצוע או ביצוע בלתי הולם כאמור אינם נובעים ממחדל שלהם או מחדל של ספק אחר של שירותים,

מכיוון שהמחדלים לביצוע החוזה נגרמו באשמת הצרכן, מחדלים כאמור נגרמו באשמת צד שלישי שאינו קשור במתן השירותים בגינם נחתם החוזה והינם בלתי צפויים או בלתי נמנעים, מחדלים כאמור נגרמו עקב מקרה של כוח עליון" וכך הלאה.

נעמי חזן: זה לגמרי לא לעניין.

דוד ליבאי: פיסקה 1 אומרת: "מדינות חברות ינקטו בצעדים הנחוצים לוודא כי הצד המארגן הקמעונאי יחוייבו כלפי הצרכן בגין ביצוע הולם של ההתחייבויות הנובעות מהחוזה, בין אם התחייבויות כאמור אמורות להתבצע בהיותו מארגן ו/או קמעונאי ועל-ידי ספק וכך הלאה".

מה אני מנסה לומר. ראשית, צריך שתהיה חבות כלפי צרכן. שנית, אסור לסטות מכך שאם גם נגרם נזק, יש גם נזק שנגרם שלא באשמת המוכר או המשווק, כגון א, ב', ג'. בעניין הזה אתה לא יכול לסטות. כלומר, דווקא כאן באו גם לעזרת המשווק, לא רק לעזרת הצרכן. סך הכל האמנה היא מאוזנת.

בעוד שבתקן האירופאי אומרים לנו שיש גם הגנות למוכר, יש כוח עליון, יש מחדלים שבכלל לא קשורים בו, יש מקרה שהוא לא אשם ונותנים לו הגנה. זה לא מצאתי בהצעת החוק. לעומת זאת אם בדרך הסכמה רוצים להגיע למשהו, בא החוק ואומר שאתם לא יכולים להסכים אחרת. לכן נראה לי שחסר כאן איזון וזה קיצוני. לא איכפת לי שיהיו נושאים שאי-אפשר, אבל יש נושאים שכן אפשר. צריך קצת יותר מחשבה או ללמוד יותר מהדוגמה האירופאית.

היו"ר אמנון רובינשטיין: יש לי הצעה מעשית למשרד המשפטים. תגייסו לארץ למשך שנה את מי שמנסח את הדירקטיבות האירופיות. הן כל כך ברורות בכל נושא שאנחנו נוגעים בו, ממש תענוג. זה גם מוסבר. אני מוכרח לומר שהדירקטיבות האירופיות מוסברות בלשון ממש שווה לכל נפש.

השאלה היא מה כוונת הסעיף הזה.

נעמי חזן: אני אסביר את הכוונה ואני אדבר במלים פשוטות.

היו"ר אמנון רובינשטיין: החוק הזה יותר מצומצם מהדירקטיבה האירופית.

אריאלה רבדל: נכון. הרכה יותר מצומצם.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני רוצה שתציעו לי מה בעצם אפשר לעשות 'קונטרקטינג אאוט'.

אריאלה רבדל: רק את הערכויות. אני אסביר לך מדוע. משום שהחוק הזה אומר בעצם שיש לך חובת גילוי נאות על 88 סעיפים. הוא לא אומר לך שאתה חייב את כולם לגלות. אם כל אחד מהסעיפים האלה נמצא בהסכם ביניכם, אתה חייב לו גילוי נאות. זה מה שהחוק אומר. זה כל מה שהצרכן והסוכן מסכמים ביניהם, למעט הערכויות. לגבי הערכויות, החוק אומר לו שבנוסף למה שסיכמת עם הצרכן, אתה חייב לו ערכות

אם בצורה של קרן בהתאחדות סוכני הנסיעות, או בצורה של ביטוח, להבטיח שמה שהתחייבת בפניו יעמוד.

היו"ר אמנון רובינשטיין: את צודקת. זה לא חוק פיצויים. הדירקטיבה האירופית מתייחסת לא רק לגילוי נאות ולחובת ביטוח אלא לחובות מהותיות, ועל חובות מהותיות באמת אפשר להתנות.

דני יערי: אני רוצה להבין האם הפיצוי והערבות ניתנו בגין אי-חובת הגילוי הנאות.

נעמי חזן: אני חייבת להתערב בדיון משום שמרוב הדיבורים האלה, אף אחד לא מבין כמה מדובר ואני אסביר את זה במלים מאוד פשוטות.

אני באה אליך ולאני רוצה לקנות חבילת תיור. עשית לי גילוי נאות ואמרת לי: במסגרת החוק, אם את מוותרת על דברים מסויימים מראש, אני אוכל לתת לך הנחה של מאה דולר, בואי תוותרי את על מעמדך בחוק על-פי חוק זה ואני אסתדר איתך, אני אתן לך הנחה. אנחנו רוצים להגיד שאנחנו רוצים לקחת לקוח שהוא לקוח שלא מתמצא בדקויות של העניינים שאנחנו מדברים עליהם ולהגן עליו.

הדיונים בחוק הזה מתמשכים בצורה זו או אחרת לקראת קריאה ראשונה כבר שנה וחצי. בכל פעם שאנחנו מגיעים להסכמות ואפילו היו הצבעות ואושרו סעיפים, הביאו סוללה עוד יותר נכבדה של עורכי-דין, באמת אולי הנכבדה ביותר במדינת ישראל, כדי עוד פעם לדון ולפתוח מחדש דברים. גבירותי ורבותי, אנחנו בדיון לקריאה ראשונה, יהיה סבב נוסף לגבי הדברים האלה, ואני מאוד מבקשת לא לפתוח ולא לעשות עוד פעם את אותו דיון שכבר דשנו בו פעמיים למיטב זכרוני.

היו"ר אמנון רובינשטיין: סעיף 8 - אם הוא לא ברור, נבהיר אותו - אומר על מעשה או מחדל בניגוד לסעיפים 2, 3, 4 ו-6. על גילוי נאות, על חובה להסכם בכתב שעוד לא החלטנו עליה, על חובת הביטוח. על זה בלבד. זה לא סעיף פיצויים, זה יותר מוגבל מהדירקטיבה האירופית. לכן לדעתי היתה שאלה אחת שמר יערי העלה אותה, האם אפשר להפנות על העניין של הביטוח ושל הקרן, וביקשנו על זה נתונים, אם יש, ובינתיים אמרנו לא. בקריאה שנייה ושלישית נדון מה המצב באירופה ונראה.

דני יערי: דבר שהוא בנפשנו ורק לצורך דוגמה. אני גיליתי גילוי נאות על-פי האינפורמציה שיש בידי ממשד התיירות ביון, מהתאחדות סוכני הנסיעות בתורכיה, וממי אדוני רוצה. הגיע הנוסע, התביעה הייצוגית ועורך-הדין שממלא כבר את התביעה במטוס או באוטובוס כשהוא נוסע, והכל בסדר גמור. אני בתום לב גיליתי, אמרתי שזו האינפורמציה שיש לי. הרי אנחנו לא הולכים לכל מלון בעולם לבדוק אותו. הנוסע חס וחלילה החליק מתוקף זה שהיו שם מים על הרצפה או שלא היו מים בכריכה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: מה זה שייך?

- דני יערי:** זה לא שייך לחוק הזה?
- היו"ר אמנון רובינשטיין:** לא. זה לא שייך לחוק הזה.
- דני יערי:** אם כן, לצורך מה הביטוח?
- אריאלה רבדל:** לצורך הגילוי הנאות.
- דני יערי:** אין ביטוח על אי-גילוי נאות. יש ביטוח על הנזק שנגרם כתוצאה ממצבו של המלון וכולי.
- היו"ר אמנון רובינשטיין:** אנחנו לא עוסקים בזה בכלל. יש לנו חוק טוב מאוד, חוק אזרחי.
- דוד ליבאי:** אני חושב שהסעיף הזה מיותר. הוא מעורר דיון, אבל הוא מיותר.
- היו"ר אמנון רובינשטיין:** היתה שאלה ספציפית אם אפשר להתנות על חובת הביטוח. אני מוכן גם לשמוע את זה, אם כי אני אינסטנקטיבית נגד זה. אני אומר שביטוח זה לטובת כולם וקרן זה לטובת כולם.
- מירי חושן:** לא מחייבים אותך לבטח את הדירה שלך ואת המטלטלים שלך. אם אתה מחליט שאתה לוקח סיכון והדירה נשרפת, אין חובת ביטוח.
- היו"ר אמנון רובינשטיין:** רבותי, זו קריאה ראשונה. אני לא יודע מה המצב ואני לא מכיר את התחום הזה. משרד התיירות ביחד עם ההתאחדות ביחד עם כל החברות, תביאו לנו חומר על המצב.
- אריאלה רבדל:** אני לא מבינה את התנגדות המדינה.
- טומי מנור:** כבר עכשיו מהדיון כאן עולה שלא ברור בכלל מה החבות לפי החוק, מה האחריות לפי החוק.
- היו"ר אמנון רובינשטיין:** ברור לחלוטין.
- נעמי חזן:** ברור לחלוטין.
- טומי מנור:** עובדה שהיו כאן שאלות. אפשר לפתור גם את הסעיף הזה על-ידי קביעת תקרת אחריות. הרי תקרת האחריות על הפרה של החוק הזה איננה יכולה להיות אין סופית, היא לא יכולה לגרור תביעות על סכומים שהם בלתי מתקבלים על הדעת כפי שהרבה פעמים נעשה. ההפרה היא בסך הכל על אי-גילוי, דהיינו שהמלון הוא לא המלון שהציעו.
- היו"ר אמנון רובינשטיין:** סומכים על בית-המשפט. אני לא אתחיל בקריאה ראשונה להיכנס לדבר כזה.

מירי חושן: לא ברור לי מה סוכם לגבי סעיף 2(א).

היו"ר אמנון רובינשטיין: לא סוכם. ביקשנו שמשרד התיירות יציע לנו נוסח לחבילת תיור. מה המצב?

דוד ליבאי: הנוסח שכלול בהנחיה של המועצה האירופאית הוא נוסח טוב מאוד ואנחנו מציעים לאמץ אותו. שם כתוב: "חבילה, משמעה הצירוף המתוכנן מראש, מוצע להוסיף על-ידי המארגן, שלפחות שניים מהשירותים הכאים היא מכירתם או הצעתם למכירה במחיר כולל וכאשר השירות מכסה תקופה של יותר מאשר 24 שעות או כולל לינת לילה. השירותים הם: תחבורה, לינה, שירותי תיירות אחרים אשר אינם נלווים לתחבורה או לינה והמהווים שיעור משמעותי מהחבילה".

ביקשנו למעט שירות נקוב או מסויים שהוזמן באופן מפורש על-ידי נוסע כדי שיבינו שאם הנוסע אומר שהוא רוצה לטוס מכאן ללונדון, יהיה ברור שזאת לא חבילה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: קיבלנו את זה. אני מבקש להעביר לי את הנוסח שקראת כעת. הבעיה שלנו כעת זה מארגן וסעיף 2(א).

דוד ליבאי: אם יורשה לי, בדיון שהיה היתה נטייה למעט בהגדרות ובהבחנות, ואולי אפשר לאחד ולהתייחס למארגן בלבד. בישיבה הקודמת סברתי שהפרדה בין מארגן לקמעונאי, אולי חשובה לעניין הערובה, מתן הערובה, הביטוח. הסתבר לי שהעניין הוא לא קשור דווקא בערובה וגם את הבעיה הזו פתרנו בינתיים על-ידי הקרן ועל-ידי הביטוח, אלא דווקא בעניין אחר. אדם שהוא מארגן, הוא בודק היטב מה המסלול, מה חברת הטיסה, חברת הנסיעות, המלון וכיוצא באלה, יש לו את כל המידע והוא כאן המארגן. המארגן הזה יוצר חבילת תיור ומבקש מכל מיני סוכנים בכל רחבי הארץ שימכרו לו את חבילת הטיור הזאת לטיול שיוצא ביום ראשון בשעה 11:00. הסוכן הקטן לא בודק בשטח את הכל, הוא איננו יודע הכל. לכן חשבנו שחובת הגילוי צריכה לחול על שניהם. קודם כל, אני מדגיש את זה. לא שאנחנו רוצים למלט את המארגן או את הסוכן הקטן מחובת הגילוי. אנחנו רק מבקשים דבר אחד, אנחנו מבקשים שהחבות של חובת הגילוי על הקמעונאי, על זה שמשווק את זה ישיר, נקרא לו לסוכן הקטן, הוא יהיה אחראי רק במידה שהעובדות הובאו לידיעתו על-ידי המארגן, כי אחרת הוא צריך למנות חוקר פרטי שילך ויבדוק מה יהיה.

כמלים אחרות, אני רוצה להבהיר. אדם הכין חבילה והוא המארגן, הוא תמיד אחראי והוא חייב לכבד את כל חובות הגילוי, הוא חייב להעביר את כל הידע שיש לו אל הסוכן הקטן שמוכר. הוא חייב. אם זה לא הועבר, הוא חייב. את הסוכן הקטן אנחנו מבקשים לחייב אותו בחובת גילוי, לחייב אותו, אבל אם הוא מראה שפרטים מסויימים לא הובאו לידיעתו על-ידי הקמעונאי, הוא לא יכול להיות אחראי על אי-הגילוי.

יוסף פטאל: בישיבות המקדימות הסכמנו שצריך שתהיה הצהרה אחת של גילוי נאות למוצר. אי-אפשר שלאותו בית-מלון המארגן יתן הצהרה לקמעונאי, הקמעונאי יכין הצהרה מטעמו ללקוח. אם הקמעונאי, אותו סוכן קטן, יעביר את ההצהרה של המארגן, התביעה תמיד

גם נגד הסוכן הקטן, אבל אם המשוק, הקמעונאי העביר את אותה הצהרה שהחוק מחייב אל הלקוח, האחריות נופלת על המארגן. אני מזכיר לכם שאנחנו דיברנו על כך שהאחריות בנושא של הגילוי הנאות לא תהיה לפי מי מכר אלא לפי המוצר. דיברנו על נושא הרכישה בחו"ל. לא הסכמנו על כך?

נעמי חזן: לא.

יוסף פטאל: כתוב. זה סיכומים בינינו. אפשר לפתוח את זה עוד פעם.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני חושב שסוכם שהאחריות היא כלפי מי שעושה את ההסכם עם זה, אבל הוא יוכל לחזור ולתבוע ממי שהטעה אותו.

דוד ליבאי: האחריות היא של שניהם. אם מראה הסוכן המוכר הישיר שהוא חייב להעביר את כל המידע של המארגן ללקוח, שהוא העביר מידע במלואו, אז מי אחראי ומי ישלם? יש לו פטור מבחינה זו כי הוא גילה גילוי נאות והוא לא יכול יותר מזה. הוא למעשה מעביר את האחריות אל המארגן ויש זכות תביעה כלפי המארגן.

אריאלה רבדל: אדוני היושב-ראש, קודם כל, פרוצדורלית. זה חוק חשוב, אני באמת חושבת שהוא חוק חשוב, במיוחד שהיינו גם שותפים לחוק הזה. יש חוקים לא פחות חשובים שהתקבלו עם הרבה פחות שעות עבודה שהוקדשו פה על-ידי כולם.

אנחנו קיימנו ישיבות אצל חברת הכנסת נעמי חזן בהסכמתה, על-חשבון שעוטיה, כשהיא באה יותר מוקדם בימים מיוחדים של הכנסת לקראת פגרה, כי רצינו לסיים את זה. ישבנו שם בדיון שהשתתפו בו נציגי התאחדות סוכני הנסיעות על ייצוגם הכביר, פרופסור ליבאי הצטרף לדיון זה. היה שם אלן זיסבלט ממשד המשפטים, היתה עורכת-הדין מירי חושן ממשד התיירות, היה עורך-דין קולני ואנחנו. דנו בנושא הזה ובנושא הזה הגענו לידי הסכמה. הם רצו לעשות היבחון של סוכן הנסיעות ועל-פי הצעתו של פרופסור ליבאי, למיטב זכרוני זאת היתה ההצעה, למרות התנגדותנו ובאמת בשביל לקדם את העניין הסכמנו לזה, ואמרנו שהגדרה הזאת תחלק לשני סעיפים, סעיף א' ו-ב'. בסעיף א' יוגדר סוכנות נסיעות או סוכן נסיעות שמארגן, ו-ב' יוסיפו, יעשו הגדרה כוללת שבה יכללו את ה"חאפרים" וכל מי שאתה רוצה, סתם מישהו שמארגן, בתמורה או שלא בתמורה וכולי וכולי.

אני לא אהבתי את זה. אני מודה ומתוודה שלא אהבתי את זה ורציתי שהניסוח של הסעיף הזה ישאר כלשונו, אבל על-פי בקשתה של חברת הכנסת נעמי חזן אמרנו שבסדר, נסיר את התנגדותנו כי באמת עוד תהיה לנו ההזדמנות, ואם לא התקבלה דעתנו, לא התקבלה דעתנו, לפעמים שמונים אחוז עדיף על מאה אחוז, ובלבד שהעניין יקודם. אי-אפשר לעשות סיכומים, להגיע להסכמות והבנות ולחזור לכאן לדיון.

דוד ליבאי: אני חייב קודם כל לומר שמה שאמרה אריאלה רבדל זה נכון, זה מדויק. דהיינו, היה דיון, היתה שאלה אם יש לכלול בהצעת החוק הגדרה נפרדת למארגן וקמעונאי ולהפריד ביניהם. בדירקטיבה כמו שאתה אומר או בתקן האירופאי יש הבחנה. אני

שקלתי אז בזמן הישיבה - אני לא מומחה גדול בנושא - מה התכלית של ההבחנה.

נעמי חזן: נכון, כי אני שאלתי אותך למה צריך את זה.

דוד ליבאי: נכון. אם אפשר לפשט, מוטב לפשט. אני חשבת שזה נדרש יותר לעניין הערובה, לא הרי הסוכן הקטן כמו המארגן וכך הלאה. כשנפתרה בעיית הערובה ועברנו לביטוח, חשבת שאפשר לוותר על ההבחנה. כשחזרתי ללמוד את החומר, הסתבר לי שהבעיה שדורשת את ההבחנה אינה הערובה לכשעצמה אלא שאלת מידת אחריותו של הסוכן הקטן מול המארגן, ובאיזו מידה אפשר לדרוש מסוכן קטן שמוכר חבילת שיווק, שיגלה דברים שאף פעם לא הובאו והוא לא יודע והם נמצאים הרחק באירופה ובאמריקה. הסתבר לי שבעניין זה יש הבחנה והיא מוצדקת. לכן אמרתי מה שאמרתי היום. במלים אחרות, מה שלא ראיתי בישיבה שאריאלה מדברת עליה, ראיתי לאחר מכן. אריאלה צודקת, עכשיו השאלה היא לא פשרה או לא פשרה, אלא השאלה היא עניינית מה נכון לעשות.

אני שוב רוצה להדגיש שהגדרות של האירופאים כאן מאוד מאוד ברורות, בשעה שאצלנו קשה גם היה לי להבין מה ההגדרה, את מי היא כוללת ואת מי לא. דהיינו, אם אני לוקח את התקן - ואני שוב מציע למשרד המשפטים לאמץ את זה, כי חשבו על זה ויש על זה נסיון - "מארגן", הם אומרים, משמעו אדם אשר שלא באופן מזדמן מארגן חבילות ומוכר או מציע אותן למכירה בין במישרין ובין באמצעות קמעונאי". זאת אומרת, הוא המארגן והוא בתמורה והוא באופן שלא מזדמן, הוא המארגן. ההנחה היא שהוא אירגן חבילה והוא צריך לדעת בדיוק מה הוא אירגן. הוא משווק אותה, בדרך כלל באמצעות קמעונאי או ישירות. לכן באה ההגדרה קמעונאי, שזה בעצם המשווק הישיר. "קמעונאי, משמעו אדם המוכר או המציע למכירה את החבילה שהורכבה על-ידי המארגן". שתי הגדרות ברורות.

לכן אני חושב שאם יש הצדקה גם בעיני היושב-ראש להראות שאדם שמשווק חייב להעביר את המידע, אני מציע כן להשאיר את ההבחנה כי היא עוזרת לנו בתחום המקצועי.

היו"ר אמנון רובינשטיין: הנקודה ברורה.

דוד ליבאי: אשר לדבר האחר. רציתי להדגיש שאנחנו ביקשנו שלא יהיה אדם אלא בהגדרות תהיה סוכנות נסיעות. רצינו שקודם כל יהיה ברור שהמארגן והקמעונאי והמוכרים, זה סוכנות נסיעות. אמרו לי שרוצים לתפוס את ה"חאפרים", ואמרתי נכון, לא בהגדרה, בסעיף אחר אנחנו נכניס שדין כל אדם שמשווק ומוכר וכך הלאה, חלות עליו כל החובות וכולי וכולי ולהיפך, לא רק שהוא עובר עבירה בזה שהוא עוסק בזה ללא היתר, אלא הוא יעבור כל עבירה של אם אין לו את הביטוח או הוא לא גילה גילוי נאות.

כלומר, הצענו להשאיר מארגן וקמעונאי, במקום האדם לומר סוכנות נסיעות, וסעיף נפרד שיחיל את זה על כל ה"חאפרים".

היו"ר אמנון רובינשטיין: בעצם אתה מציע שלוש הגדרות.

נעמי חזן: יש לי הרגשה, ואני חייבת לחזור על המשפט הזה, אבל אנחנו עשינו את זה כבר שלוש פעמים. הסיבה היחידה לעשות את ההבחנה, אם יש לה משמעות להבחנה הזאת על-פי החוק הזה. לכן בישיבה אצלנו חזרתי ושאלתי עשר פעמים למה צריך את ההבחנה הזאת, והתשובה היתה כל הזמן עם הערובה או הכיטוח. כרגע שפתרנו את הבעיה הזאת חזרתי ושאלתי האם זה נחוץ, והתשובה היתה כבר לא.

אדם יכול ללכת הביתה ולחשוב, זה מקובל עלי. אגב, לא מקובל עלי שאנשים שונים חושבים בשלבים שונים של החקיקה, אבל אני אשאיר את זה כרגע בצד.

אני בדקתי את הדירקטיבות האירופאיות פעם נוספת, אף על פי שאני מוכרחה להודות שמישהו לקח את העותק שלי, לפחות את התרגום לעברית. מעבר להבחנה בהגדרה, אין התייחסות בחובות נפרדים לקמעונאי ולסיטונאי או למארגן. לכן, עם כל הכבוד כדאי לקרוא את הדירקטיבות האירופאיות במקור בשפה האנגלית ותוכלו לראות שההגדרה בהבחנה קיימת, אבל אין פה חובות שונים שמוטלים. חובת הגילוי הנאות מוטלת על שניהם.

זה חוזר לדבר אחד וזה שאנחנו רוצים להגן על הצרכן שיש לו כתובת אחת בלבד. אם הם מסוכסכים ביניהם, הם צריכים להסתדר ביניהם ולכן הסכמנו רק היום על סעיף 11(ב) החדש שיאפשר לו את הצירוף. מבחינת הלקוח והצרכן, אני חושבת שאנחנו נעשה טעות מהותית בשני הדברים שקבענו לעצמנו.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני רוצה לבקש מאלן זיסבלט. ביקשנו מכם ניסוחים רבים. אני מבקש שתקחו עליכם להביא לנו - אבל באמת תעשו את זה תוך שבוע - את הנוסח הסופי.

אתי בנדלר: של כל החוק. יש כל כך הרבה ישיבות וכל כך הרבה החלטות.

עובדיה רזיאל: היות ועומדים בסעיף ההגדרות, שמעתי ממשרד התיירות שהם הסכימו לקטע שמוציא את חברות התעופה הסדירות מחלות החוק.

נעמי חזן: חברת תעופה סדירה שמארגנת.

עובדיה רזיאל: הניסוח של סעיף 1 אומר: "מי שעושה שתיים מתוך הפעולות המוזכרות שם". מכאן יוצא בקשר למי שיוזם טיסה בחברת תעופה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אמרתי לך שבסעיף 2 ו-3 יש לנו את הבעיה הזאת.

עובדיה רזיאל: ומשרד התיירות הסכים לוותר?

היו"ר אמנון רובינשטיין: לא נערכב בין הדברים. אני רואה את הבעיה הזאת כפשוטה לחלוטין, כרגע שירד עניין הערובה.

עובדיה רזיאל: אבל לא נדרוש מחברות התעופה הזרות להביא ערובה במסגרת הזאת.

היו"ר אמנון רובינשטיין: מי אמר את זה? יש לנו עוד שתי בעיות בנוסף לסעיף ההגדרה. בעיה אחת של הסכם בכתב, שהיא פרובלמטית, ובעיה מה מעמדן של חברות התעופה, כאשר לפי ההגדרה - ואני לא זוכר באיזה סעיף - חברות תעופה שלא מארגנות סיורים, גם כן כאילו נופלות בתוך זה.

אני רוצה לתת דוגמה והיא דוגמה דווקא לטובת הסוכן הקטן. הוא מקבל כל מיני ברושורים של חברות שכר גדולות שמארגנות שבעה ימים פה ושמונה ימים שם. הוא בעצם מעביר את זה לאיש שלו. אתה אומר שהוא הוטעה על-ידי החברה הגדולה, זאת לא אחריות שלו והוא בעצם מתווכך. אני בהחלט מוכן לדבר כזה. התביעה היא נגדו, מכיוון שהצרכן לא יכול לחפש אחרי חברה גדולה, אבל הסוכן יכול. התביעה היא נגד מי שמכר לו את החבילה. כדי להסיר ספק, ואולי אפשר לעשות את זה אחרי הקריאה הראשונה, אנחנו נסיר ספק מבחינה אחת, שלא רק שהוא יכול לצרף את הנתבע אלא בדין המהותי אם ההטעה היתה של החברה שהוא הסתמך עליה, שהאחריות נופלת על החברה הגדולה. זה מה שאני רוצה, אבל אני לא צריך לאבחן לצורך זה מארגן מסוגים שונים. כלומר, אני רוצה לתקוף את זה בדין המהותי.

אני רוצה לסכם. אלן, אנחנו ניקח את הגדרת המארגן מהדירקטיבות האירופיות משום שההגדרה הזאת כוללת כל אדם שלוקח שלושה חברים לנסיעה לתורכיה. אנחנו ניתן לו את זכות התביעה לצרכן ממי שמכר לו את החבילה. אנחנו מאפשרים למארגן לצרף את מי שמסר לו את האינפורמציה, את החברה הגדולה. אם זה המארגן בהגדרה האירופית, זה כולל את הכל, זה רק מוציא את האנשים שמארגנים לחברים שלהם ואין לנו שום בעיה עם הדבר הזה.

אנחנו אומרים שנוסף לזכות לצרף נתבעים, אנחנו נוסיף סעיף מפורש, כדי להסיר ספק, שחלוקת האחריות תהיה לפי מידת האשם, בלי לפגוע בזכותו של הצרכן. זה הפתרון הנכון.

אלן זיסבלט: לא ברור לי. המארגן למשל בחו"ל, ואנחנו יודעים שהמארגן באמת הוא המטעה, אני כצרכן צריך לחפש אותו בחו"ל?

היו"ר אמנון רובינשטיין: ההיפך. אמרתי את ההיפך. הצרכן הולך רק למי שמכר לו.

אריאלה רבדל: האיש שמכר לך את הטיול, הוא הכתובת שלך.

היו"ר אמנון רובינשטיין: הסוכן שמכר לי את זה, חברה פלוניית, יכול לא רק לצרף את הנתבע אלא כדי להסיר ספק אנחנו נאמר שהאחריות על אי-הגילוי היא בידי מי שהיה אשם בהטעה.

אלן זיסבלט: זה רק ביניהם.

אריאלה רבדל: נכון, לא מול הצרכן.

אריאלה רבדל: אדוני היושב-ראש, בהיותי משפטנית מאוד קטנה, יש לי שאלה. אם אתה עושה את ההפרדה הזאת, ואני הגעתי לבית-המשפט, תבעתי את יוסי לצורך העניין, סוכן קטן, תבעתי אותו, הוא מכר לי טיול, אתה בא ועושה הפרדה שהחבות היא בהתאם לחלק של כל אחד מהשניים, הוא מצרף אליו את פרופסור ליבאי כחברה המארגנת בארץ. אני מתדיינת מולם, ואז מתחיל דיון מאוד ארוך בבית-המשפט שבהכרזתי העוד יותר מצומצמת את בתי-המשפט משום שאולי הייתי בהם פעמיים בכל ימי חיי, הם מתחילים לדון ביניהם איך מתחלקת האחריות.

היו"ר אמנון רובינשטיין: זה בלאו הכי.

אריאלה רבדל: זה דיון שיכול להתארך ובכל מקרה הוא מתקיים.

היו"ר אמנון רובינשטיין: גם בלי החוק הזה.

אתי בנדלר: אני חושבת שיש עם זה איזושהי בעיה. זה לא חד וחלק. אם אני תובעת גם את פרופסור ליבאי וגם את פרופסור רובינשטיין, אז בית-המשפט יכול להחליט על חלוקת האחריות ביניהם, אבל אם אני תובעת רק את פרופסור רובינשטיין והוא שולח הודעת צד ג' לפרופסור ליבאי, מה אומרת הודעה צד ג' בעצם לבית-המשפט? אם בית-המשפט ימצא אותי חייב, אני מבקש את האחריות שלי להטיל על פרופסור ליבאי, אבל אם בית-המשפט לא ימצא אותך חייב? אז הוא לא יטיל גם שום אחריות על צד ג' ועם זה יש בעיה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני ממש מבקש. אנחנו מוכרחים להתקדם ולגמור את זה. את זה אפשר להשאיר לקריאה שנייה. הדבר הוא פשוט לחלוטין. הצרכן יכול לתבוע את כולם, את מי שהוא רוצה, ביחד, בנפרד, הוא תובע את המארגן, הוא תובע את הסוכן בחו"ל וכולי. אנחנו לא רוצים לדרוש ממנו, לתבוע ממנו לתבוע את הגוף הגדול מכיוון שאולי הוא בחו"ל והוא לא מגיע אליו. אז קודם כל, הצרכן יכול לתבוע את כולם. הוא יכול לתבוע גם את הסוכן הקטן שאיתו הוא עשה את החוזה. אנחנו אומרים לסוכן שלא פשע, שלא חטא, היטעו אותך, אתה אמנם חייב כלפי הצרכן, אבל אתה יכול לתבוע ממי שהיטעה אותך.

אתי בנדלר: זה כבר אחרת. זאת אומרת שהוא כן יהיה אחראי. זה לא שאתה פוטר אותו מאחריות.

אריאלה רבדל: אני הבנתי שאתה פוטר אותו מאחריות.

אתי בנדלר: גם אני הבנתי שאתה פוטר אותו מאחריות.

היו"ר אמנון רובינשטיין: לא, לא אמרתי את זה. אמרתי את ההיפך.

קריאה: אדוני אמר שיתווסף סעיף שיגדיר באופן מהותי חבות כזו או אחרת ולכן סעיף כזה פותר באמת את הבעיה. אם אדוני חוזר מהרעיון של לבוא ולהוסיף סעיף שאומר שבמקרה והחומר שהיה דרוש גילוי נאות והועבר על-ידי המארגן לקמעונאי, ואולי לא יהיה קמעונאי, היה חומר לקוי, אזי החבות היא של המארגן.

נעמי חזן: אנחנו כנראה משדרים על גל שונה.

קריאה: אפשר לתבוע כל אדם במדינת ישראל.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני נכנסתי לסוכנות הכי קטנה ברחוב נחלת בנימין בתל-אביב. לי יש צד אחד, הצד שמכר לי את החבילה. אני תובע אותו. יש רק צד אחד שמכר לי, שיש לי איתו יחסים חוזיים. התרופות הם בדיני החוזים או בנזיקים, אנחנו לא נותנים את התרופות. אני אומר שאני תובע אותו, הוא רשאי לתבוע את מי שהיטעה אותו, נניח חברה סקנדינבית גדולה, שהיא משווקת לו את חבילות הסיור שלה. כדי להסיר ספק - אם כי לדעתי כל הדברים האלה לא דרושים - כמו בהוצאת צד ג', אנחנו אומרים שלמרות החבות של המארגן כלפי הלקוח, הצרכן, ביחסים שביניהם החברה הגדולה באירופה תצטרך לפצות אותו, וזה ברור כשמש.

סעיף 2(א), הסכם לרכישת חבילת תיור, אנחנו לא יכולים לומר שהוא יהיה בכתב. היום מרימים טלפון ואני לא יודע למה צריך את זה בכלל. היום מאשרים תשלומים בתשלומי אשראי בטלפון.

אני מציע שנמחק את סעיף 2(א).

אריאלה רבדל: לא. אדוני היושב-ראש, אני רוצה להפנות אותך לדירקטיבה ובעניין זה הדירקטיבה מאוד ברורה. אני חושבת שהדירקטיבה כותבת את זה טוב ואולי כדאי לאמץ את זה. הוא אומרת שזה ייעשה בכתב או בכל דרך אחרת מקובלת ונאותה כדי להסדיר את העניין הזה. היא לא מסירה את העניין של הסכם.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני מוכן לקבל את זה.

קריאה: נאמר שחייב לספק לו מידע, אבל לא שההסכם חייב להיות.

היו"ר אמנון רובינשטיין: אני מציע את אותו הדבר. אני מבקש, אל תפתחו דיון חדש. אנחנו אומרים שההסכם יוגדר כמו בדירקטיבה האירופית

בסעיף 2(ב) יהיה כתוב: "מארגן ימסור לנוסע לעיון" לא את תוכן ההסכם אלא מידע בכתב. הוא צריך לדעת איזה מלונות וכל הפרטים האלה.

יוסף פטאל: היום מזמינים טיול ברגע האחרון, אומרים לנוסע שהוא יגיע לשדה התעופה ושם יקבל את כרטיסי הטיסה.

היו"ר אמנון רובינשטיין: בחבילת טיול מאורגן אין חוברת מוכנה?

יוסף פטאל: או יש או אין.

קריאה: תיקון לחוק הגנת הצרכן מדבר על שיווק והוא מתייחס גם לחבילות טיול. הוא אומר שזה לא יחול אם זה שבועה ימים ממועד ההזמנה. זה הקטע היחיד שפתוח היום. כל הנושא של השיווק מוסדר. אומרים שאתה צריך למסור את כל הפרטים ללקוח.

- היו"ר אמנון רובינשטיין: כפחות משבעה ימים זה לא חל?
קריאה: כי אז אין זמן למסור את זה. אם זה פחות משבעה ימים, אתה לא יכול למסור.
- נעמי חזן: בדירקטיבה נאמר או בכתב או בדרך אחרת. נאמר שעותק נמסר לצרכן.
- יוסף פטאל: חברת הכנסת חזן, זה אי-אפשר.
- נעמי חזן: למה זה כן אפשר באירופה וכאן אי-אפשר?
- יוסף פטאל: אנחנו עוסקים בחיי היום יום.
- היו"ר אמנון רובינשטיין: איך אני יכול להחיל דין נגד הטעייה אם אין לי שום דבר?
- יוסף פטאל: הצעה לפתרון. לא יהיה חוזה, אבל השובר יימסר ללקוח יכלול את הפרטים.
- היו"ר אמנון רובינשטיין: זה מה שאני מציע כאן.
- אריאלה רבדל: כאן כתוב שהמידע יימסר בכתב או בכל דרך אחרת. אנחנו אמרנו שאנחנו מאמצים את הדירקטיבה האירופאית.
- היו"ר אמנון רובינשטיין: אתם לא שומעים, יש הצעה של יוסי שתואמת את הדירקטיבה האירופית. הדירקטיבה האירופית אומרת: חוזה בכתב ובכל דרך מקובלת אחרת. זה קיבלנו ואישרנו. את זה לסעיף (א).
- כעת השאלה היא איך אנחנו מתאימים או לא. אומר יוסי, ואני מקבל את זה, שעם הוואוצ'ר יהיה טופס שיכלול את כל הפרטים המהותיים הקובעים בסעיף 3.
- אני חוזר ומסכם ובזה נועל את הישיבה. סעיף קטן (א) הוא לפי הדירקטיבה האירופית. סעיף קטן (ב) הוא גם כן לפי הדירקטיבה האירופית. הוא לא מדבר על הסכם בכתב אלא הוא מדבר על כל המידע. המידע צריך להימסר בכתב. זה לא ההסכם. עם הוואוצ'ר, עם הכרטיס, לפני העליה למטוס ואני מוכן שזה יהיה לפני תחילת הסיור. ראיתי גם באנגליה שאנשים מטלפנים ואומרים ששמעו שיש קבוצת סיור של הרגע האחרון, מופיעה מודעה בעיתון למהירי החלטה, אומרים להם לצאת לשדה התעופה ותקבלו שם את הכרטיסים. האיש מגיע לשדה התעופה. אנחנו דורשים שלפני התחלת הסיור יהיה המידע הנדרש בסעיף 3, הפרטים המהותיים האלה, בכתב. זה לא קשור להסכם. זו ההצעה של יוסי.
- תודה רבה. הישיבה נעולה.